

ÇAĞDAŞ SÜNNET KRİTİKLERİ

Editör
Prof. Dr. Mustafa TEKİN

Eskiyei Yayınları: 171

ÇAĞDAŞ SÜNNET KRİTİKLERİ

Editör

Prof. Dr. Mustafa TEKİN

Kitaptaki yazuların dil ve içerik açısından sorumluluğu yazarlara aittir.

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-7673-84-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ÇAĞDAŞ SÜNNET KRİTİKLERİ

Editör

Prof. Dr. Mustafa TEKİN

Yazarlar

Prof. Dr. Abdulvahid SEZEN

Prof. Dr. Ahmet KELEŞ

Prof. Dr. Mustafa ERTÜRK

Prof. Dr. Mustafa TEKİN

Doç. Dr. Cengiz KANIK

Doç. Dr. İlyas CANIKLI

Doç. Dr. Muhammet ÖZDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Eyyüp AY

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman GÜMÜŞ

Dr. Filiz ORHAN

Dr. Furkan ÖREN

Dr. Osman DERTLİ

Ankara 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ -----	7
--------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜNNETİ “BUGÜN” YENİDEN OKUMAK

Hadisleri Paradigmal ve İnşacı Okumak

Mustafa TEKİN -----	13
---------------------	----

Müslüman Toplumun Varlık Zemini Olarak Sünnet ve Güncellenmesi

Ahmet KELEŞ -----	39
-------------------	----

Kırk Hadis Geleneği Sosyolojik Açıdan Çağımıza Ne Söyler?

Osman DERTLİ-----	81
-------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

SÜNNETE “SOSYAL BİLİMLER”DEN BAKMAK

Hadislerin Arkeolojisi

Eyüp AY-----	107
--------------	-----

Hz. Peygamber’i Örnek Almada Psikolojik Unsurlar

Abdulahid SEZEN -----	131
-----------------------	-----

Siyasi Düşüncenin Oluşumunda Kur’an ve Hadisin Rolünü yeniden Düşünmek

İlyas CANIKLI -----	155
---------------------	-----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇAĞDAŞ DÜNYADA SÜNNET VE TEMEL SORUNLAR

Amerikan Rüyası Bağlamında Çağdaş Dünyanın İnşası ve Sünnet Gerilimi

Muhammet ÖZDEMİR ----- 215

Felsefi Dindarlığın Eleştirisi ve Sünnetin Onto-Politikası

Süleyman GÜMÜŞ ----- 239

Deizm, Sünnet ve Diyanet: Türkiye’de Din ve Temsiliyet

M. Furkan ÖREN ----- 293

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÜNNET STRATEJİSİ VE KUR’AN İSLAMI SÖYLEMİ

“Evrensel Nebevî Sünnet Stratejisinden (İzleminden) Hadis İliminin Geleceği ve Öngörüler”e Giriş

Mustafa ERTÜRK ----- 325

Kur’an İslamı Söylemini Doğuran Etmenler

Cengiz KANIK ----- 343

Tedavüldeki Sünnet

Filiz ORHAN ----- 365

YAZARLARIN ÖZGEÇMİŞLERİ ----- 389

ÖN SÖZ

Batı dünyasının Haçlı Seferleri ile Doğu ile karşılaşması ve ardından farklı temaslar ve ciddi bir atağa geçtiği bilinmektedir. Merkantilizm, ticaret ve ticaret yolları, deniz ulaşımı, sermaye birikimi ve ardından sağlıktan bilime ve gündelik hayatın tüm alanlarına kadar oluşan bilgi ve müktesebat ile bunların sağladığı hegemonya ve güç, bu zamana kadar Batı'nın dünyanın geri kalanları üzerindeki etki ve nüfuzunu belirleyici kılmıştır.

Bu etki ve nüfuzun sürdürülmesinde elbette Batı'nın askeri gücü ve oluşturduğu sömürge koşulları etkindir. Ancak Müslüman toplumların Batı'ya dair analizlerinde sadece bu güç temerküzü ve sömürge koşullarını dile getirerek, arka planında işleyen bilgi, düşünce, bilim, felsefe vb. görmezden gelmesi daha çok mevcut durumuna bahaneler üretmesini sonuçlamış görünmektedir. Osmanlı'nın son döneminden itibaren Müslümanların "küffar"a nasıl yenildikleri hala sorulan bir sorudur ve açıkçası Müslümanlar bunu duygusal sınırlarda anlamlandırdıkları ölçüde bu konulardan çıkış formülasyonlarını da üretmekte zorlanmaktadır; hatta gerçekliği "sis"lendirerek müslümanların asla yenilmediklerini "açıklama" kapsamına alınmayacak argümanlara başvurarak izah etmektedirler. Halbuki Batı'nın mevcut gücünün bu bilim ve müktesebata (üniversitelere, tartışmalara, bilgiye vb.) dayandığını özellikle belirtmek gerekir.

Bu bağlamda maddi güç araçlarının bir sonuç olduğunu görerek onu beseleyen bilgi perspektifi ve müktesebata dikkat çekmek gerekir. Batı ile mücadelenin stratejisi, Müslümanlar

tarafından yanlış bilinç olarak güce yığınak yapmaya çalışmıştır. Halbuki bilgi, bilim ve müktesebat bir toplumun gücünü sürekli ve sağlıklı kılmaktadır. Bilgisiz devşirilen gücün üç adım ötede soluğunun kesilmesi mukadderdir. Özellikle son elli yıl içerisinde dışa daha açık modernleşme politikaları çerçevesinde bir takım değişimler yaşanmıştır. Bunlardan ilki, batı karşısında zihni direnç kırıldığından Müslümanlar arasında artık kurtuluşun da Batı'da olduğuna dair algı yaygınlaşmıştır. Bunun en bariz görüngüsü, giderek İslam'da gelecek bulma arayışının zayıflamasıdır. İkincisi, üniversiteler başta olmak üzere entelektüalite zayıflamıştır. Üçüncüsü, giderek Müslümanların kendi kaynaklarına olan güveni azalmıştır. Hatta geleceğe doğru projeksiyon geliştirecek ve güven verecek bir Müslüman deneyimi mevcut değildir.

Böyle bir konjonktürde müslümanların kendi öz kaynakları, dinamikleri, kavramları ve perspektifinden hareket edecek bir düşünsel inşa yapmaları, gerçekleştirilmesi gereken ilk adım olarak görülmelidir. Zira bu adım, bir yandan paradigmayı özenle vurgulamak, ardından islam düşüncesinin kendi imarlı arsasının hacim ve sınırlarını belirleyerek, sonra da kavramlarla bunları inşa etmeye icbar etmektedir. Dolayısıyla Müslümanların düşünsel gecekondulaşma faaliyetine bir önce son vermeleri elzemdir. Bu vurgular hiçbir şekilde İslam ile Batı müktesebatını birbirinden tamamen yalıtık olarak okuma ve görme teklifi değildir. Bu bağlamda Müslümanların tüm dünyada farklı medeniyet dairelerine ait müktesebatı bilerek ve onları kritik ederek belirtilen inşayı gerçekleştirebileceği belirtilmelidir.

İkinci önemli adım ise özelde Müslümanların sosyal bilimler alanında belirtilen hassasiyetlere uygun çalışma üretmeleridir. Bugüne kadar sosyal bilimler alanında Batı'ya öykünen bir zihniyet çerçevesinde batılı teori ve kavramlarla Müslüman

toplumları açıklama denemeleri son bulmalıdır. Bunun anlamı, tarih boyunca ve bugün Müslüman toplumların kendi teorilerini, kavramlarını üreterek, tanımlayarak, içeriklendirerek “kendi”lerini açıklamaları zarurettir. Bu bağlamda kendi müktesebatlarına yeniden dönmek kadar, yeni bir müktesebat üretmek, kavramlarını tedavüle sokmak, tanımlamak ve içeriklendirmek üzere harekete geçmeleridir.

Elinizde bulunan “Çağdaş Sünnet Kritikleri” isimli kitap da bu çabaların bir ürünü olarak ete kemiğe bürünmüştür. Bu eser bir yandan daha önce “Sünnet Sosyolojisi” isimli kitabın bir devamı, diğer yandan hadis ve sünnete dair günümüzde mevcut sorun ve tartışmaları kritik eden bir içerik taşımakta olup, esasen yine daha önce yayımlanan Kelam Sosyolojisi, mezhep Sosyolojisi, Fıkah Sosyolojisi gibi çalışmaların zihni bir uzantısıdır. Dolayısıyla Müslüman bir zihnin kendisini post/modern koşullarda inşa etme çabası şeklinde değerlendirilmelidir.

Bu çalışma elbette birçok katkılarla vücut bulmuştur. Öncelikle bu seri kitapların yayımlanması noktasında özverili davranan ve yardımcı olan Eski Yeni yayınları ve Hüseyin Nazlıaydın beye içten teşekkürlerimi sunmak isterim. Yine bu çalışmaya makaleleri ile katkıda bulunan alanın ilgilisi ve uzmanları hocalarıma teşekkür ediyorum. Kızım, oğullarım ve bilhassa torunlarım İrem ile Asaf Bera'nın motivasyonlarını anlatamam. Hayat boyu çalışmalarında katkılarını zikretmeden geçemeyeceğim eşim Vicdan hanıma şükranlarımı arz ediyorum. Çalışmamızın bilim dünyasına katkılarını temenni ediyorum.

Gayret bizden, başarı Allah'tan'tır (cc) .

Prof. Dr. Mustafa TEKİN

Editör

Üsküdar-2023